

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: Vincze László

Cím: Hunyadi Mátyás

Forrás: Újság

Bsz

(Hely)

1943. 27.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Magyar király

Idő

1943

Személy

HUNYADI MÁTYÁS

Irta Vincze László

Hogy mikor született, nem tudjuk pontosan. Történéseink véleménye két évszám — 1440 és 1443 — között oszlik meg, a döntő szót máig sem tudta kimondani senki sem. Mint emlékeztető, Magyarország — a korábbi évszámra tekintve — három évvel ezelőtt ünnepelte meg az „igazságos” király születésének félszázados fordulóját. Akkor Erdély még nem vehetett részt az anyaország nemzeti ünnepén. Erdély ezért ma a másik évszámra, 1443 március 27-re tekint s a maga ünnepeként áll meg a magyar történelem egyik leghatalmasabb egyéniségének emléké. Erdélynek mindenkinél több joga van ehhez a külön ünnephez, hiszen a leghatalmasabb magyar egyéniségek egyikében egyben a maga legnagyobb fiára is ismer, az elsőre és a döntőre, aki hívatva volt, hogy annyi erdélyi honfitársát megelőzve, a középkort követő új magyar életforma megteremtője és kialakítója legyen.

Történeti jelentősége

Hunyadi Mátyás történeti jelentősége ugyanis mindenekelőtt abban nyilvánul meg, hogy Szent István

óta ő volt az első magyar ember, aki a nemzet és állam útjának döntő módon új irányt adott és így a magyar géniusz s az ebből fakadó életet olyan új tartalommal és formákkal telítette meg amelyeknek hatóerejét mindmáig érezzük. Az az új igény, amelyet uralkodása óta a magyarság az élettel szemben magáévá tett, a legjellemzőbben határozza meg napjainkig a nemzet történeti tudatát.

Harminckét éves uralkodása a mai történeti kutatás szemében már nem tűnik olyannyira a múlt dicsősége s a halandó aranykor ragyogásának, mint ezt azelőtt hitték. Az igazság minden bizonnyal oda halt vele, halálával felbomlott az államélet egysége, amelyet csakis az ő politikai és katonai ereje tudott fenntartani. És elveszték hódításai is, mert végesszakadt az ország belső egységének, amelynek egyedül Mátyás egyeduralma volt a biztosítója. Látszólag tehát halálával mindenképpen lehanyatlott annak az aranykornak a napja, amely a Duna jegén választó nemeselek hangja nyomán kelt életre harminckét esztendő tartamára. A dicsőség és a nyugalom távozott el

vele a magyar életből, az országban ismét idegen király lett az ur, aki viszont az idegeneknél is rosszabb, hatalmaskodó nagyurak befolyása alatt állott. Ugy látszott — s a későbbi történetírás is így tanította —, hogy Mátyás harminckét éves színté csak álom és varázs volt, hogy élete műve szorosan hozzáfűződik államférfiúi és hadvezéri egyéniségének nagyságához: a boldog, békés kor trónraléptével kezdődött és halálával áldozott le.

Renaissance és humanizmus

Emlékét még ma is sokszor képeben idézzük, akinek dicsősége fényében elég ideje és pénzve volt ahhoz, hogy országát humanistákkal népesítse be, hogy udvarában a korabeli Európa egyik leghatalmasabb könyvtárát rendezze be, hogy festőket, építészeket és zenészeket tartson környezetében, egy szóval: szeresse a fényt és a pompát, tehetségének és gazdagságának méretei szerint. Halálával azonban végesszakadt a renaissance-élet varázsának, a humanisták más, gazdagabb udvarokba mentek, a Cor-

vinákat a törpe utódok eltékoztatták s a fényt és a pompát a szegénység s a vizsaly váltotta fel; a renaissance és a humanizmus — így gondolták régebben — csak import volt, drágán megfizetett luxuscikk, amely ugyan megfelelő lehetett a nagy uralkodó bőkezűségének, de a nemzeti lélektől mindig távol maradt, jött és elment — nyomtalanul.

Bármennyire is tetszetős volt azonban a humanizmus és a renaissance életét Magyarországon egyedül Mátyás igazságos és dicsőséges uralmához fűzni, az utóbbi évek tudományos kutatásának, ha a valóhoz és nem az álomképhez akart ragaszkodni, mindenképpen véget kellett vetnie ennek az elképzelésnek. Kitént ugyanis, hogy a renaissance nem Mátyás uralkodásával toppan be a Kárpátok övezte Duna-tátra, hogy aztán utódjai alatt, mint gyökértelen vendég, örök időkre eltávozzék erről a vidékről. Behizonyosodott, hogy a renaissance izlés és szellem már Mátyás trónralépése előtt egy századdal elültette magvait ebben a hazában. Nagy Lajos és Zsigmond király uralkodása már ennek a szellemnek és izlésnek a jegyeit viseli magán, hogy aztán Hunyadi János kormányzósága idején, amikor végre ismét magyar ember kezébe került a hatalom, a magyar nemzeti renaissance beteljesülésének nyilván meg az útjai.

Ha ugyanis a renaissance és a humanizmus valóban csak nagyszámú külföldi tudós vendégségét, könyvgyűjtést és építkezést, egyszerű fényt és pompát jelentett volna a magyarság számára, akkor joggal tarthatnánk számon a történelem importcikkei között. A renaissance és a humanizmus azonban nemcsak irodalmi és művészeti irány volt. Irodalom és művészet ezuttal is csak lecsapódása és bizonyosága volt egy korérzésnek, amely az állami és a társadalmi életet végső fokon kialakította. A humanizmus és a renaissance nem írástudók, festők és más udvari emberek különkődő magánügye, hanem az emberi gondolkodás s a nyomában járó élet legbensőbb természetű irányító világérzés: szellem és izlés, amely azonban az élet minden egyes pontján jelentkezik. A renaissance tehát elsősorban életformát jelent, mégpedig azt a döntő életformát, amelynek sodrában alakul ki a XV. század folyamán az újkor ember. A középkor hitét, mely szabatosan meghatározta ember és világ viszonyát, ekkor váltja fel az ember egyéniségének a tudata. Megváltozik az emberi gondolkodás, a közösségeket, amelyeket eddig a hit ereje s az ezen alapuló uralkodói hatalom tartott össze, most mind erősebben a nemzeti lét tudata kezdi kormányozni. A renaissance elsősorban a nemzeti érzés renaissancea volt. Szülőhazájában, Olaszország-